

Základní okruhy ke zkoušce z dějin dějepisectví (literatura v poznámkách představuje jen nezbytné doporučené minimum a je vhodné ji doplnit další četbou)

1. Osvícenské dějepisectví (18. století)

Základní charakteristika osvícenství a osvícenského dějepisectví¹

Francouzské osvícenství - Voltaire, Montesquieu

Britské osvícenské dějepisectví - Hume, Gibbon, Robertson

Italské a německé osvícenské dějepisectví – Vico, Winckelmann

České a moravské osvícenské dějepisectví: Dobner, Pelcl, Dobrovský – Monse

2. Dějepisectví první poloviny 19. století, romantické dějepisectví, historismus²

Základní charakteristika dějepisectví tohoto období, profesionalizace historických bádání³

Filozofie a historie: Herder, Hegel

Francouzské dějepisectví, dějepisci francouzské revoluce: Thiers, Thierry, Guizot, Michelet, Tocqueville

Německo: Niebuhr, Ranke

Británie: Macaulay, Trevelyan

Národně orientované dějepisectví: Karamzin, Lelewel, Palacký

3. Dějepisectví 2. poloviny 19. století⁴

Filozofie a historie (sociologie): Marx

Pozitivismus, základní charakteristika pozitivismu a vliv pozitivismu na dějepisectví (Waitz)

Institucionalizace a prohlubující se profesionalizace historických bádání, rozvoj univerzit

Ediční počiny, historické časopisy

Klasické německé politické dějepisectví

České dějepisectví 2. poloviny 19. století: Tomek, Rezek, Goll, Emler, rozdělení pražské univerzity, spor o rukopisy⁵

4. Dějepisectví přelomu 19. a 20. století⁶

- Krize historismu: Nietzsche, Dilthey
- Vliv sociologie a psychologie: Weber, Durkheim, Freud, Sombart⁷

¹ Kutnar, František – Marek, Jaroslav: *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví*. Praha 1997, s. 133-145; Šusta, Josef: *Dějepisectví. Jeho vývoj v oblasti západní ve středověku a době nové*. Praha 1946, s. 110-118.

² Kutnar – Marek: *Přehledné dějiny*, s. 197–207.

³ Iggers, Georg G.: *Dějepisectví ve 20. století. Od vědecké objektivitě k postmoderní výzvě*. Praha 2002, s. 28-35.

⁴ Kutnar – Marek: *Přehledné dějiny*, s. 273-280.

⁵ Kutnar – Marek: *Přehledné dějiny*, s. 376-417.

⁶ Kutnar – Marek: *Přehledné dějiny*, s. 367-376; Iggers: *Dějepisectví*, s. 36-40.

⁷ Iggers: *Dějepisectví*, s. 41-44

- Kritika pozitivistického a politického dějepisectví; hledání nových cest
- Sociální a hospodářské dějiny: Lamprecht, Historikerstreit
- Kulturní dějiny: Burckhardt, Huizinga, Warburg⁸
- Počátky amerického dějepisectví: Turner, Robinson (New History), Beard⁹

5. Gollova škola (1890–1945)

Dva směry (jejich charakteristika a představitelé) a dvě generace Gollových žáků

Spor o smysl českých dějin

Významné ediční počiny, Laichterovy České dějiny a melantrišské Dějiny lidstva

Nejvýznamnější představitelé a jejich dílo: Pekař, Šusta, Novotný, Bidlo, Krofta, Mendl, Odložilík, Hrubý, Kalista, Slavík ad.¹⁰

6. Škola Annales (20. a 30. léta 20. století)¹¹

Charakteristika školy, podstata jejího novátorství, východiska, inspirace, multidisciplinarita a transdisciplinarita, *Histoire totale*

Bloch, Febvre

7. Sociální historie (40.–70. léta 20. století)

Charakteristika sociální historie a jejích východisek, vliv sociologie a marxismu¹²
druhá generace školy Annales (Braudel, Labrousse)¹³

vliv strukturalismu (Lévi-Strauss)

škola Past and Present (Thompson, Hobsbawm)

Bielefeldská škola (Wehler, Kocka, Koselleck)¹⁴

8. Postmoderna

Charakteristika postmoderního myšlení, lingvistic turn¹⁵

Konsekvence pro myšlení o historii

Nejvýznamější představitelé: Lacan, Barthes, Dumézil, Eco, White

Dílo Michela Foucaulta

⁸ Burke, Peter: *Co je kulturní historie?* Praha 2011, s. 16-25.

⁹ Iggers: *Dějepisectví*, s. 45-50.

¹⁰ Kutnar – Marek: *Přehledné dějiny*, hlava VII/2-4; VIII/2-4.

¹¹ Iggers: *Dějepisectví*, s. 51-63; Burke, Peter: *Francouzská revoluce v dějepisectví*. Praha 2004, s. 15-31.

¹² Iggers: *Dějepisectví*, s. 76-90; Berger, Stefan – Feldner, Heiko – Passmore, Kevin (eds.): *Jak se píšou dějiny. Teorie a praxe*. Brno 2016, s. 79-102, 278-301.

¹³ Burke: *Francouzská revoluce*, s. 32-59.

¹⁴ Iggers: *Dějepisectví*, s. 64-75.

¹⁵ Iggers: *Dějepisectví*, s. 111-124.

9. Dějiny mentalit, kulturněantropologická historiografie, cultural turn

Třetí a čtvrtá generace Annales: Aries, Le Goff, Le Roy Ladurie, Duby, Corbin¹⁶

Microstoria (Ginzburg), Dějiny každodennosti (Dülmen)¹⁷

Sémiotika a kultura (tartuská škola, Eco)

Nové kulturní dějiny (Zemon Davis, Schama, Darnton)¹⁸

10. České dějepisectví 2. poloviny 20. století¹⁹

Společenský kontext

Oficiální, marxistické dějepisectví a jeho proměny; marxistický výklad českých dějin

Nejvýznamnější představitelé: Macek, Graus, Šmahel – Válka, Marek, Mezník

Historické myšlení disentu: Patočka, Vašíček, Podiven

¹⁶ Burke: *Francouzská revoluce*, s. 60-83.

¹⁷ Iggers: *Dějepisectví*, s. 95-110.

¹⁸ Burke: *Co je kulturní historie?*, s. 129-158.

¹⁹ Marek, Jaroslav: *Obec historiků v pěti desetiletích*. In: *Mistra dělá zkratka. Studie a eseje Jaroslava Marka*. Brno 2016, s. 307-312.